

דעו, רבותי, שאין ראוי לנו¹⁵ להאמין אלא באחד משלושה דברים: הראשון¹⁶ - דבר שתהיה עליו ראיה ברורה מדעתו של אדם, כגון חכמת החשבון וגיאמטריאות¹⁷ והתקופות. והשני - דבר שישגיגו האדם באחד מחמשת ההרגשות¹⁸, כגון שידע בודאי שנה אדם וזה שחור וכיוצא בזה בראית עינו, או שיטעם שנה מר וזה מתק, או שימשש שנה חם וזה קר, או שישמע שנה קול צרור¹⁹ וזה קול הקרה, או שיריח שנה ריח ערב וזה ריח באוש, וכיוצא באלו. והשלישי - דבר שיקבל אותו האדם מן הנביאים ומן הצדיקים²⁰. וצריך לבעל²¹ דעה לחלק בדעתו ובמחשבתו כל הדברים שהוא מאמין בהם, ויאמר: זה האמנתי בו מפני הקבלה, וזה האמנתי בו מפני ההרגשה, וזה האמנתי בו מפני הדעה. וכל מי שאמין בדבר אחר, שאינו משלשת המינים האלו, עליו נאמר²²: "פתי יאמין לכל דבר".

וכן צריכים אתם לידע, שכבר חברו הטפשים אלפי ספרים בהבל²³ וריק, וכמה אנשים גדולים בשנים, לא בחכמה²⁴, אבדו כל ימיהן בלמידת אותן הספרים, ודמו שאותן ההבליות חכמות²⁵, ועלה על לבם שהם

(אלוהי הנחמה - מהפנות היה שילת
זה תש"ט)

קיג. אמר מר זוטרא, האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא, קעבר משום בל תשחית. הגולמיות היא לעולם מסתפקת בכל ידיעה ושימוש בהכללות, אינה תפצה להיות מעמקת וחודרת בכל דבר וענין בפרטיותו, ע"כ תכשל ותפול. כמה מרהבת עז היא אזהרת בל תשחית, החודרת לכל ארחות החיים, המחייבת אותנו להיות קשובים להחכמה החסכונית, ולרדת לדעותיה בכל חכמת החיים המעשיים. ושמא יאמר האדם: בסקירה אחת בחיים אדע את הכל, ויתעצל מהודע מכל פרט את עניניו הבודדים, הנה לנו מופת כי ישל בדרכיו וחסר יבואנו. והפעולה אשר לפרט אחד תטיב, תריע להשני, עד אשר יחקר דבר כל אחד בפני עצמו ע"פ תכונתו המיוחדת, למען דעת לקחת את ברכת שמים מכל יצורי עולמים במילוא שלם, ולא לפול בפח ההכללה הבאה מתוך עצלות המעשה והעיון, כי האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא קעבר משום בל תשחית. ולהורות ניתן, בכל דרכי החיים החמריים והרוחניים, שאין להביט על צד הפעולה החיצונית, כ"א על התוכן הפנימי המתיחד בכל דבר כפי ענינו, "ועת ומשפט ידע לב חכם"².

(ס"ן א"ה עה"פ ת"ה ע"ה 134)